

Valóban nem kell tájékoztatási iroda?

Több mint másfél évvel ezelőtt, az Új Magyarország 1994. február 4-ei számában *Igaz hírnévkért a világban* című gondolatsorommal megkíséreltem alátámasztani az akkor újonnan létrehozott Nemzeti Tájékoztatási Iroda szükségességét. A logika menetét követve nem volt nehéz dolgom. A tárgyilagos szemlélő előtt ugyanis mára sem vitás, hogy a trianoni békediktátum ránk nézve tragikus döntéseit a franciák kérelmetlenül németgyűlölet mellett – mely Németország háttérben erős szövetséges államok létrejöttét öhajította – az érdekeltek széles köre kiterjedő, szívszopogató propagandatevékenysége segítette elő. Az Osztrák-Magyar Monarchia szétbontását előkészítő politikuskok, a későbbi ún. utódállamok vezetői iskolapédáját nyújtották annak, hogy saját céljaik elérése érdekében milyen módszerekkel lehet mások gondolatait profi módon befolyásolni, a célirányos tájékoztatás milyen eredményeket produkál.

Masaryk és Benes a „csehszlovák” nemzet-fikció besúlykolásával – noha annak valóságátalmát a legékezőbből éppen Szlovákia nemrég bekövetkezett önállósulása cáfolta meg – az I. világháború után elérték egy addig soha nem létezett állam megalakítását. Mégpedig dél felől olyan határral, mely közel egymillió magyart választott le az anyanyelvű testéről. De nem volt kevésbé hatásos a román propaganda sem, mely elsősorban az 1891-ben megalakult Liga culturala nevű szervezetten keresztül fejtette ki Európa-szerte sikeres tevékenységét. A franciák előtt a magyarokat németbarátnak beállítva, az olaszok előtt a latin testvériséget hangoztatva, Angliában pedig a románok Hámas Szövetség elleni beállítottágát kiemelve formáltak a hangulatot Erdély Romániához történő átsatolásához. Mindenkinek azt nyújtották, amit a legszívesebben hallott.

Csak nekünk nem voltak érveink. Amikor a győztes hatalmak körében már rég eldöntött lényeg volt hazánk kétharmad részének elszakítása, akkor az új határok túloldalán velünk összefüggő tömbben elhelyezkedő magyarság mentése, a legalább ezek érdekében történő fellépés helyett küldöttségünk Versailles-ben még mindig ott tartott, hogy „a történelmi Magyarország Európában egyedülálló földrajzi és gazdasági egység. Területén sehol sem húzhatók természetes határok és egyetlen részét sem lehet elszakítani anélkül, hogy a többiek ezt meg ne szenvedjék”. Ami kétségek nélkül igaz, csak az adott pillanatban már nem csupán halvány replika, de egyúttal diplomáciai teljesítménynek is sikertelen kísérlet volt.

Aztán jött a II. világháború, s partnereink újabb bravúrájként szemléltették, ahogy a hitleri birodalmat elsőként követő Szlovákia, majd a katonailag öt legjobban kiszolgáló Románia – a hadiszerecsere változása nyomán – ellenfelekből márról holnapra a győztesek szövetségeseivé átvédlen és nemzeti érdekeiket velünk szemben érvényesíteni tudták. Úgyes taktikával, a célnak megfelelő érvrendszerrel. Persze, csúcsteljesítmény volt, csak éppen ellenkező előjellel az a magyar „siker” is, mellyel elértük, hogy a náci éveken át valóban legvonakodóbb szövetségeseiből 1945-re „Hitler utolsó csatlósává” léptünk – léptettek elő. S ahogy ezt több mint négy évtizeden át hagytuk, cáfolni elmulasztottuk, sőt időnként még rá is tettünk „egy-egy lapátal”... Ilyen körülmények között egy hivatalosan magyar propagandát folytató szervezet létrehozása a nemzet számára csakis üdvözlendő esemény lehetett volna.

Miközben az erről szóló cikk megjelenése után több pozitív visszajelzést kaptam, az 1994. július 15-én hivatalba lépett kormány a Nemzeti Tájékoztatási Irodát – mint szükségtelent – egyik első intézkedéseként megszüntette.

De vajon tényleg ennyire felesleges volt ez az intézmény?

E kérdésre a legfrappánsabb feleletet a közel-múlt eseményei adhatják meg, melyek gyökerei évtizedek távlatába nyúlnak vissza. A „szocializmus építésének” időszakában a proletár internacionalizmus hirdetése kötelező magatartásmód volt valamennyi népi demokrácia számára. Amíg azonban Magyarország vezetői ezt annyira komolyan vették, hogy napi cselekedeteiket is ennek rendelték alá, a volt kisantant országában egyfajta nemzeti kommunizmus nyert teret. Kifelé egyenlőséget deklarálva, otthon szisztematikusan öröve az ott élő kisebbségeket. A téma tabu volt, így a nagyvilág erről édes keveset tudhatott. Olvasva, hallotta viszont azt az erőteljes propagandázást, mely az egyre jobban kiteljesedő testvéri együttélés legendájáról szólt.

Délkeleti szomszédunk a Petru Groza nevével fémjelzett visszafogottabb időszak után egyre erőteljesebben lendült bele a magyar-ellenesség öngerjesztő mókuskerekébe. Kiragadott példaként elég itt a kolozsvári Bolyai egyetem 1959. évi, majd a Magyar Autonóm Tartomány 1968-as felszámolására visszaemlékezni. De nem éreztelen megemlíteni az oktatás sokszor szóbeli utasítások útján végrehajtott, így tetten nehezen érhető elrománosítása mellett az szinte párhuzamos ritkító nyíltsággal megfogalmazott 273/1973. számú törvényerejű rendeletet sem, mely kimondja: „Azokban a községekben, amelyekben az együttes nemzeti nyelvű oktatás isko-

lák működnek... román tanítási nyelvű tagozatokat vagy osztályokat kell szervezni, függetlenül a tanulók számától.” Mondjuk két tanulóknak, valahol a Székelyföldön... Ceausescu uralkodása alatt a magyar iskolák beolvadásának indokai tovább szaporodtak, míg nem a 80-as években a bukaresti retorika már eljutott a „magyar nemzetiségű románok” kifejezés általános használatához. A rendszerváltás aztán felnyitotta meg azokat a zsilipeket is, melyeket addig a szovjet blokk kötelező magatartás-kódexe miatt zárva kellett tartani, s napjainkban az RMDSZ elkeseredett tiltakozása ellenére a „homogenizálás” legújabb lépcsőjét jelentő tanügyi törvényt minden alkotmányos fórumon keresztül hajtották. Természetesen egy pillanatra sem ellenünk, hiszen mindezek után – mint aki jól végezte dolgát – az Európai Unió cannesi csúcserkeztele alkalmából Iliescu elnök kijelentette: a román-magyar kapcsolatok a lehető legjobbak. Hogy az alapszerződés mégsem jött eddig létre, csakis a budapesti vezetés hibája lehet. Románia mindezenre Strasbourgban aláírta a Regionális és kisebbségi nyelvek kartáját. S a tényt Nyugaton örömmel konstatálták...

Csehszlovákiában ugyancsak többször tettek kísérletet a magyarságot eltető fundamentum, az anyanyelvi iskolarendszer felszámolására. A Matica slovenska 1968. novemberi hírhedt magasztárai állásfoglalása ugyan nem jutott el a jogszabályba foglalás stádiumáig, de 1978-ban csak a magyar lakosság egyöntetű, határozott fellépése akadályozta meg, hogy iskoláiban a tantárgyak zömének oktatását ne szlovák nyelvre fordítsák át. Aztán nemzeti identitásuk szabadabb kibontakoztatása és nyelvük védelme érdekében – elszakadva a csehektől – északi szomszédaink létrehozták az önálló Szlovákiát. Jogosan. Csakhogy „logikus folytatásként” nyomban megkezdődött az ún. alternatív oktatás előkészítése, a magyar ismételten elleni harc. Eközben egyetlen szó nem esett a valódi célokról, a kisebbségi nyelvek elleni szalámpolitika újbóli megindításáról. Az akció világrét sem a magyar etnikummal szemben, hanem – az államnyelv tökéletesebb elsajátításával – egyedeinek az országban belüli „jobb érvényesülése” érdekében kezdődött. Szépen hangzó érv, mely még az európai szervezeteknek is tetszős lehet. Nem véletlen, hiszen Szlovákia is csatlakozni öhajít mind az Európai Unióhoz, mind a NATO-hoz. Hogy mindez mennyire összehangolt és célzatos, azt bizonyítja Meciar szlovák kormányzó újságíróknak tett nyilatkozata, melyben megerősítette: Pozsony és Bukarest „végig szoros együttműködésben volt” az alapszerződés tárgyalása során. Hozzátették: feltehetőleg az oktatási törvények megfogalmazásakor is. Az a megjegyzése, hogy Szlovákia teljes mértékben elégedett a románok nemzetiségekkel kapcsolatos politikájával, nyilvánvalóan ismét csak a világ közvéleményének szólt, hiszen Romániában – ugye – oly sok szlovák anyanyelvű lakos él...

És mit tettünk ezalatt hazánk jóhíre érdekében mi, magyarok? Köztársasági elnökünk 1993 novemberében a La Stampa c. olasz lapnak úgy nyilatkozik, hogy „Magyarországon jobboldali veszély van”. A miniszterelnök pedig a Süddeutsche Zeitung 1995. május 23-ai számában kifejti: „...a parlamenten belül is vannak pártok, amelyek felkarolják az ilyen mozgalmakat”. (Utána itthon mindezt – nyomás hatására – visszavonja.) Hol vagyunk már attól a hangtól, melyet a Magyar Külügyi Társaság 1919-es megalapításakor Apponyi Albert gróf a szervezet elnökeként megfogalmazott: „Nemzeti fennmaradásunkat úgyszólván külső akciókkal kell magunknak kiküzdeni ebben a pillanatban.” Pedig mindez annyira időszerű, hogy akár szóról szóra elmondható lenne ma is. Csupán a vak nem érzékeli azt a történelmi szituációt, amely a szemben álló hatalmi csoportosulások megszűnése folytán külpolitikai mozgásterünk számára adódott. Nem kell követni előírt sémákat, nem kell igazodni sovén nagyhatalmak utasításaihoz, viszont tudni kell „eladni” magunkat, megfogalmazni és hirdetni a magyar érdekeket. Nagy-Britannia politikai életében a toryk és a munkáspártiak vérg sértethetők, érzelmi világukban a skótok és az angolok szívből utálhatják egymást, abban a pillanatban azonban, amikor külföldre lépnek, valamennyien az Egyesült Királyságot képviselik. Vitáikat otthon hagyják, mert tisztában vannak vele, hogy az „Union Jack”-et helyettük más nem fogja képviselni soha. Milyen jó lenne, ha ez a hozzáállás nálunk is meggyökere-sedne és általánossá válna egyszer.

Közben – míg mi ezekről vitáztunk – a szlovák kulturális miniszter egy olyan szervezet létrehozásáról beszélt, mellyel „nagyon hatékonyan és gyorsan informálni lehet a nagyvilágot a Szlovákiában lejátszódó valós eseményekről, s olyan képet festeni Szlovákiáról külföldön, mely az ország számára kedvező lesz”. Majd a Smc c. napilap tényként jelentette a hírt, hogy a cseh, valamint a magyar lobby negatív hatása elleni küzdelem céljára létrehozták a Szlovák Információs Irodát.

Azzal kezdtem, ugye, hogy nálunk – mint szükségtelent – a miénket bezárták. Nos, a fejlemények megítélése a T. Olvasó joga.

Déry Zoltán

Egyre komorabb látomások

Némileg feszélyezetten jelentjük be olvasóinknak: az alább következő írás még időben, Baka István életidejében, hetekkel halála előtt érkezett el szerkesztőségünkbe. A költő és kritikusát elérte a szokásos hírlapi végzet. Kimaradt, kiszorult. Közben a költő, aki bizást mérhető volt életében is legnevesebb, legrangosabb kortársaihoz, hosszú szenvedés után elhunyt, lapunk is elbúcsúzott tőle. Megtehetjük volna, hogy a recenzió jelen idejű igéit múlt időbe tesszük át, ám sem a kritikust, sem az olvasót nem akartuk megtéveszteni. Baka István vidéken él, Szegeden – kezdi írását Fenyvesi Félix Lajos. Ez, így immár nem igaz. Baka István Szegeden élt, ott dolgozott, gyakran kedvetlenül, okkal-joggal méltatlankodva e város mostohasága miatt. Baka István Szegeden élt, Szekszárdon, szülővárosában nyugszik. Szálljon ez az írás utána, a költőhöz, aki immár november angyalának ölére lett. November a halottaké. Október még az élőké. Hadd éljen lelünkben elevenen Baka István minden verse, jelen idejű örökkévalóságában.

BAKA ISTVÁN vidéken él, Szegeden. Magányosan. De nem egyedül, hiszen olyan barátok veszik körül, mint Ilia professor, Darvasi László, s kopogtat alkonyi ablakán Szepesi Attila, Veress Miklós, Zalán Tibor...

Már első kótetében (Magdolna-zápor) kész fegyverzetben lép elénk: kötött versformák, leggyakrabban rimes jambikus verselés, drámai képpgazdság. „Csöndes, kemény és tiszta modernség.” Minden sorát a felelősség és tisztesség hatja át. Erkölcsi komolyság.

Fájó-szép verse, a Székelyek csak második kötetében jelenhetett meg, hogy már érvényes igazságát megtanuljuk: „Évszázadok kalászaiból / kipergető népek sorsa sorsunk? / Ringunk a szél bölcsődalában... / holnap ki tudja már, ki voltunk? / Asszonyaink párnára, ingre / mentik a szűkülő hazát”... És Dózsa táborát idézi, a rab prédikátorokat, Petőfi világszabadságát, Vörösmarty égető látomásait. Ady emlékének több száz oldalas költeményt szentel.

A Döbling (1983): Széchenyi iszonyú éjszakája, Döbling-Magyarország-Pokla! A kiégett csillagokra tett karszékben az örület végtelen, virrasztó órai. Két költőfejbe egymás mellett: a vadkanpofával farkasszemet néző Zrínyi és Isten fűszála: József Attila. Új motívummal gazdagodik költészete, versse lesz a zene: fölzeng Liszt Ferenc keringője és „kettépedezednek a tükrök ablakok s a serleg a kézbe szétzilánkozik bor fröccsen és brokát hads függöny hullámlik mintha úri szél fújna...”

Megrendítő, megvilágító erejűek versei, mintha a költőnek kevés lenne a papír és a toll, az égbolt kell, hogy csillagbetűiből kirakja egyre komorabb látomásait!

Az égtájak célkeresztjén (1990), válogatás. A Farkasok órája (1992) fontos továbblépés (Yorick monológjai) és gazdagodás (Sztepan Pehotnij versesfüzete – amit később köteté tégit, hogy életműve legmagasabb csúcsait hódítsa meg.)

Isten, kivel annyit perelt és viaskodott, fojtó, gyilkos betegséggel „ajándékozta” meg Baka István! Elethalálarc lett a lélektész, az egyetlen fegyver, hogy annyi embertelen szenvedés után újból győzni tudjon a megriadt lélek erejével. „Hogy fent halál alatt pedig pokol vár / Hogy kígyók mérges nyála oltja oltár- / Tűzét szívemnek hogy mily gyöngye szálon / Függet életem az elren-

delt halálon” – írja az Egy csepp mézben, mintegy elindítva a véget nem érő, fekete-piros költemények sorát.

Most megjelent új köteté egyetlen év termése. De kicsoda egy esztendő! Minden fájdalomra, sziszzenésre tonnas sorokkal felel: „Már évek óta csak búcsúzok / S még mindig itt vagyok” (Gecsemáné) „Nagyon közel lett a távol, / Már félig benne élek én” (Siralomház) „Akár a leprás akiről lerohadt / minden vonása már s csupán kolompja / tudatja véle is hogy létezik még” (Philoktésész).

Huszonnegy vers. A halál ellen. Az életért! Egyetlen boldog napért. Pillanattért. Hogy újra és újra elbúcsúzzon barátaitól, s megüzenje: „Lépj ki a kőből! Fogynak napjaim, / Már nem tudok nagyon sokáig várni” (Pügmalió) „...Meggyszabadul-tam tőled mégis árvád / Vagyok Uram ki várva vár rád” (Én itt vagyok)

Baka István vékonyka kötetében a hétköznapi küzdelem fölmagasztosul, a látomás magasabb dimenziókba emelkedik: vízió lesz mai világunk, ami így summája a régieknek is. Megszenvetted, nemes veretű versbeszéd, összességé gazdag pályának, s egyben XX. századi költészetünknek is, ahol – fiatal kora ellenére – méltó hely illet meg a legnagyobbak mellett!

Fenyvesi Félix Lajos

Baka István november angyalához

Jöjj el hozzám, köd-peplumodban és
Krizantém-öllel, őszöm angyala!
Lefordítottad fáklýádat, de ma –
Bár kópapucsban – a szívembe lépsz.

Lennék halottad, s úgy élnék veled,
Ahogy gyökérrel él a föld, a víz,
S bár szemgolyód fehér, akár a gipsz,
Poromból támaszt föl tekinteted.

Jöjj el hozzám, november angyala!
Halottak napja elmúlt, – élni kell!
S ha élni kell, a kő is énekel,

S bódít krizantém-szirmod illata, –
Halotti mécs, öröklét lángja tán?
Mindegy! Fejem öledbe hajtánám.

Tényszerűen egy régi gazdasági fellendülésről

A Gyáriparosok Országos Szövetségének elnöksége: (balról jobbra) Bíró Pál, Fenyő Miksa, Fellner Henrik, Hegedűs Loránt, Chorin Ferenc. Bp. 1928.

(Folytatás a 13. oldalról)

mást leghengerlő angol textilipar miért nem tudta tönkretenni a svájci textilgyártást.)

1925 és 1935 között a baromfi-állomány megkétszereződött, a vajkivitel pedig az évi 1000-2000 mázsáról 60 000 mázsára ugrott. Az ipari termelés 1936-ban már meghaladta az 1929-es szintet. Ebben az időben valószínűleg ismeretlen fogalom volt a „beruházások visszafogása”. 1934-re készült el az első magyar tim-földgyár, az Orion 1931-ben kezdte el a rádiógyártást, pár évvel később már évente 50 000 készü-

léket állítanak elő, és ezeknek 75 százalékát külföldön vásárolják meg! A Ganz ebben az időben csaknem 600 motorvonatot exportál, a Globus konzervgyár pedig 1937-re a válság előtti évek szintjéhez képest hússzorosára növeli exportját!

Mindez nem lehet csupán a kedvezőbbé vált külső gazdasági körülményekkel magyarázni, mert például Németországban a hadiipar igen erőteljes felfuttatása ellenére 1936 végén (!) még mindig csaknem 2 millió a munkanélküliek száma, az Egyesült Államokban pedig csak ekkor

indul be Roosevelt elnök New Deal programja.

A magyarországi válság alatt és közvetlenül utána – 1940-ig – 2000 új iskolaépület húznak fel. 1922 és 1938 között az orvosok száma megkétszereződik, a kórházi ágyak száma több mint másfélszeresére emelkedik. És még egy érdekes adat: a felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók 19 százaléka – 1936-ban – fizikai foglalkozású családból származik, arányuk az 1941-42-es tanévben meghaladja a 20 százalékot! (Ezt a hazai marxista történészek azzal magyarázták, hogy a Numerus Clausus révén a felsőoktatásból kizárt zsidó származású hallgatók helyett a Horthy-kormányzat a „rendszerhez hű népi kádereket akart kinevelni”...)

Az 1938-as Anschluss-t megelőzően Ausztria nemzeti jövedelme 10 százalékkal volt magasabb, mint Magyarországé, 1990-ben viszont csaknem 600 (!) százalékkal...

A két háború közti Magyarország kétségbevonhatatlanul nagy gazdasági eredményeit természetesen nem menthetik az egészségtelen birtokrendszer fenntartását és az összjövedelem elosztásának hiányosságait. De azért nem lenne elvesztett idő, ha a mai szakértők elfogulatlanul, a korábbi klisékben való merev gondolkodás mellőzésével megvizsgálnák, hogyan is csinálták elődeink...

Bujtás Pál
München